

les, V alakú árok került elő, amelynek iránya ÉÉK-DDNy volt. Iránya és helyzete alapján a római kori diagonális út valamely rétegének vízvezető árka lehetett. Pontos hovatartozása csak a szintadatok összevetése után lesz eldönthető.

A terület északkeleti részén megnyitott összefüggő felületen („P-Q”) újabb szakasza került elő a diagonális útnak, amely itt már egyértelműen észak felé fordul. A csak átvágásokban vizsgált út hét rétege itt is jól láthatóan elcsúszott egymás felett, erőteljesen észak felé tolódva.

Az utat nyugati oldalán egy kisebb sírcsoport kísért (összesen 7 sír került elő), amelyek azonban igen magasan jelentkeztek: 20–50 cm-re a mai felszín alatt. A temetkezések több rétegben kerültek elő. Beásási szintet csak egy esetben tudtunk megfigyelni, eszerint a sírok jelentős részét a mai járószinttől 70–75 cm-rel magasabbról kellett beásniuk.

A sírokat egy kivételével az úthoz tájolták, azaz É-D irányításúak, egy esetben pedig K-Ny tájoltást figyeltünk meg. A sírok közül egy hamvasztásos sírt dokumentáltunk, a többi csontvázas rítusú volt, közülük egy lezárt szarkofágtemetkezéssel. Ez utóbbi, az ábrázolás jellegzetességei miatt a Kr. u. 3. század első harmadára keltezhető sírláda felirata szerint, C. Iulius Sabinus, campaniai illetőségű, Capuából származó katona nyughelye volt (legio II adiutrix). A szarkofágot felesége, a cariai származású Aurelia állította. A felírtos mezőt barokkos, kettős S kereteléssel látták el, két oldalán az elhunyt és felesége egészalakos ábrázolásával. A szarkofágban egy másodlagosan behelyezett bolygatott vázat találtunk.

A többi csontvázas sír bolygatatlannak látszott, kísértő leletanyagaik alapján egyöntetűen a Kr. u. 3. század közepére keltezhető (Maximus Thrax, III. Gordianus, Phlippus Arabs, Histilianus érmei).

T. LÁNG ORSOLYA

76. Budapest, III. Bécsi út 337.

Ő, Ró

A Budapesti Történeti Múzeum Aquincumi Múzeuma 2003. június 2–27. között szondázó jellegű régészeti feltárást végzett a fenti területen. A munkálatokra azért volt szükség, mert a telken benzinkút építését tervezték. A terület a Bécsi út K-i oldalán fekszik és erősen lejt K felé. A beruházó a terület D-i részét már feltöltötte a Bécsi út jelenlegi szintjéig. Így csak a telek É-i részén volt módunk kutatni.

A terület közvetlen környezetében több régészeti lelőhely is ismert: egy a késő bronzkorra keltezhető telep maradványai kerültek elő a Bojtár utca 14. és Csillaghegyi út 22. telkeken. Ugyanezek a telkeken késő római kori rétegeket, illetve valószínűleg szintén a római korra tehető szántásnyomokat regisztráltunk. A jelen területtől É-ra, a volt orosz laktanya területén pedig jelenleg is folyik az úgynevezett Testvérhegyi villa és az

itt futó ÉNy-DK-i irányú, több periódusú út feltárása. Ugyanezen út részleteit találta meg 1934-ben Garády Sándor a közeli Óbudai temető területén is.

Mindezek ismeretében a területen az őskori telep folytatását (lezárodást) illetve esetleg római kori útrészletek, mezőgazdasági művelés nyomait vártuk. A telken K-Ny-i irányban, a Bécsi útra merőlegesen alakítottunk ki egy 5×58 m alapterületű árkot.

A terület viszonylag gyér régészeti anyaga azt mutatja, hogy az őskori telep valószínűleg már nem húzódott tovább Ny felé. A szórványos kerámiaanyag és az egy darab cölöplyuk azonban mindenképpen jelzik ennek közelségét. A római objektumok hiánya pedig egyértelműen mutatja, hogy a feltételezett diagonális út nem ebben az irányban futott, és mezőgazdasági művelés sem folyt ezen a területen. Az is elképzelhető, hogy az erózió miatt már elpusztultak a vonatkozó rétegsorok. Az újkori rétegben regisztrált árok pontos kora és funkciója a kevés rendelkezésre álló adat alapján nem megállapítható.

T. LÁNG ORSOLYA

77. Budapest, III. Csillaghegyi út 22.

Ő, B, Ró

Az Aquincumi Múzeum 2003. április 8-tól folytatta a 2002. december 11-én, a rendkívül hideg időjárás miatt felfüggesztett feltárást. A 30 m hosszú és 2,5 m széles felületen a következő rétegsort figyeltünk meg.

1. A legújabb kori feltöltés, ebből többek között egy 1886. évi veret került elő.

2. Alatta világosabb barna, vékony réteg húzódott.

3. Ez alatt egy murvával kevert, sötétbarna szint jelentkezett, amely igen nehezen volt megfigyelhető felületben. Sötétbarna foltként gödrök és cölöphelyek mutatkoztak, amelyek az árok keskenysége ellenére is jól láthatóan ÉK-DNy-i irányban húzódtak, vonalban rendeződve. Cölöphelyeket és cölöpkötegek helyét figyeltük meg. A murvás szintről vasdarab, bronztüredékek, ősi- és római kori kerámiatüredékek származtak, a cölöplyukakból és gödrökből két darab őskori, illetve egy római kori töredék került elő. Az igen szegényes leletanyagú réteg rétegtani helyzete és anyaga alapján a római kor késői időszakára, vagy az azt követő időszakra keltezhető. A konstrukció funkciója nem meghatározható. Az összefüggő murvás réteg az alatta húzódó sötétbarna kompakt szint árkokkal történt átvágásával jött létre, ennek során ugyanis a geológiai altalaj fehérmurvás szintjét megbolygatták, ennek anyaga felkerült a felszínre, illetve később betöltődött az árkokba.

4. Ez alatt egy kompakt sötétbarna szint következett. Ez a réteg anyagában, színében megfelelni látszik a közelben (2002. évi ásatás, Bojtár utca 34.) megfigyelt rétegnek, amelyet ott 4. századi érmek és római kori kerámia keltezett, illetve keréknyomok utaltak egy kisebb földút jelenlétére. Mostani területünkön árkokat ástak be ebből a szintből, amelyek szélessége 30–50 cm között változott, egy részük egymással párhuzamosan,

É-D-i, más részük, szintén párhuzamosan, K-Ny-i irányú volt. Az egymást metsző, összesen 14 db ároknál kiágazásokat is megfigyeltünk. Az árkok nagy része sekély volt (30 cm) U keresztmetszettel, két esetben pedig (a felület K-i és Ny-i végében) mélyebb (80 cm–1 m) V keresztmetszetű volt. Az árokbetöltésekből nagyon kevés római kori és őskori kerámiatöredék származik, illetve bronz fibuladarab. Az árkok elhelyezkedése, mélysége arra utal, hogy a római korban ez esetleg egy mezőgazdasági művelés alatt álló terület volt, így ezek szántásnyomok, vízelvezető árkok lehetnek. 2002-ben a DNy-i irányban szomszédos telken (hrsz.: 19905/11) hasonló irányítású árkokat figyeltünk meg, sajnos már csak metszetben. A geodéziai felmérések összevetése után lehetőség lesz a jelenségek pontosabb értelmezésére. Az sem zárható ki, hogy a közelben Zsidi Paula által feltárt, úgynevezett Kaszásdűlő–Csikós utcai villagazdasághoz tartozó földterületről van szó.

4. Az árkok rétege alatt a környéken már több helyen regisztrált fehérmurvás szint következett, amelynek felszínéről cölöplyukak mélyültek az alatta húzódó narancssárga, sóderes szintbe. Ezek, az itt rendszert nem mutató cölöphelyek talán a kb. 100 m-re D felé, a Bojtár utca 34. szám alatt előkerült késő bronzkori telep ÉNy-i részéhez tartozhattak.

5. Ezt a már említett narancssárga sóderes, kőporos rétegsor követi, amelyben régészeti jelenségek már nem voltak, a geológiai meghatározás szerint pleisztocén törmelékrétegről van szó.

T. LÁNG ORSOLYA

78. Budapest, III. Hajógyár-sziget

2003. április 7–9. között szárazföldi és víz alatti kutatásra került sor az öbölben, amelynek az volt a célja, hogy az öbölbe tervezett vízisípálya létesítése előtt az ottani régészeti leletek helyzetét felderítsük.

A szárazföldi kutatás során megvizsgáltuk a tervezett vízisípálya tartószerkezetének azon pontjait, amelyek a vízpartra esnek. A feltárás során sem régészeti objektum, sem leletanyag nem került elő.

2000-ben már az öböl Ny-i partján, szokatlanul alacsony vízállásnál sikerült mintegy 120 facölöpöt felmérni. Az akkor vett dendrokronológiai minta alapján a cölöprendszer – vagy legalább annak egy részét – római korinak tételeztük fel. A most végzett víz alatti kutatás célja a kelezés megerősítése, pontosítása és a létesítmény kiterjedésének, rendeltetésének vizsgálata.

A kutatások eredménye alapján az öböl Ny-i partján és a meder Ny-i felében római kori cölöprendszer húzódik, amely az ott lévő helytartói palota előtti kikötő részét képezhette.

A lelőhely 230 m hosszán és 20 m szélességben húzódik a Ny-i part mentén. A régészeti objektumok megjelenésének K-i határa a szerelőcsarnoktól 125 m-ig nyúlik. A legmagasabban megmaradt cölöp tetejének szintadata 98,6 mAf.

A víz alatti felderítés során átfésültük a pálya teljes területén a medret. Megállapítottuk, hogy a golfpálya kerítésétől É-ra nem észlelhető régészeti lelőhely. A mederben megtaláltuk a sólyapálya maradványait. A palota főépületének K-Ny-i falainak meghosszabbításában vízszugárral 30 cm mély szondát nyitottunk, a falak folytatása nem került elő. Valószínűleg ebben a térségben a maradványok vagy elpusztultak, vagy alsó részük a feltöltés alatt lehet. A K-i part előtti mederszakaszban sem találtunk építményt, leletet. Ez alapján valószínűsíthető, hogy a római kori víz alatti lelőhely a Ny-i parthoz, vagyis a palota előtti szakaszhoz kapcsolódik, nincs folytatása a túlsó parton. A vizsgált terület D-i részén, ahol a Ny-i part öblösödése, majd beton támfal következik, szintén nem észleltünk régészeti jelenséget. Valószínűleg az építkezések, kotrások itt is elpusztítottak mindent.

A továbbiakban geodéziai bemértük a víz alatt húzódó cölöpöket. Megállapítottuk, hogy a cölöpsorok mintegy 15 m hosszúak és gyakran nagy kövekkel együtt találhatóak. Két szondát nyitottunk annak megállapítására, hogy milyen összefüggés van a kövek és a cölöpök között, illetve milyen volt a konstrukciók belső szerkezete. Az első szondát a lelőhely D-i végénél nyitottuk, a parttól mintegy 15 m-re, ahol a mederben derékszögben megtörő kővonulat volt érzékelhető. A szondától 6–8 m-re D-re jó állapotban megmaradt téglalap keresztmetszetű cölöpöt emeltünk ki. A Grynaeus András által Kr. u. 3–4. századra keltezett, azonos jellegzetességeket mutató cölöp is ebből a térségből származik. Az üledék felső rétegét nagy nyomású vízszugárral eltávolítottuk. A szonda Ny-i oldalán egy vízszintesen lefektetett, téglalap keresztmetszetű gerenda volt megfigyelhető, hossza 2,1 m. Végeinél kétoldalt egy-egy szögletes keresztmetszetű cölöp volt megfigyelhető. A gerendán egy homokóra alakú csapolást is találtunk. Ettől K-re és Ny-ra nagy köveket találtunk. A köves felületnek jól kivethető volt az É-i és a D-i határa, az ÉK-i sarok köve eredeti helyén maradt. A DK-i sarkot sóder borította. Mivel a 2×2 m-es tömb körvonalai így is jól látszottak, nem mélyítettük tovább a szondát. Másik szondánkat a D-ről 6-diknak elnevezett cölöpsor szárazföldi végénél nyitottuk. Itt a gyökerek eltávolítása után az iszapot vízszugárral lemostuk. A cölöpsorok közötti sávban itt is megfigyeltük a nagy köveket a szárazföldön és a vízben egyaránt. Grynaeus András mintát vett a cölöpökből. A faanyag meghatározása során a helyszínen kiderült, hogy vegyesen találhatóak tölgy- és fenyőcölöpök.

Megállapítható, hogy a kövek és a cölöpök azonos építményhez tartoztak. Ez a konstrukció a partra merőlegesen húzódott. Megtaláltuk külső végét, amelyhez É-D-i irányban nem kapcsolódott építmény, a cölöpsorok végei tehát szabadon álltak. A cölöpök és gerendák segítségével 2×2 m-es blokkok sorát hozták létre. Ez a technika hasonlít a Kunszigetnél megfigyelt opus lateritium rakpartszaluzás által létrejött 1,6 m széles blokkjaihoz, valamint a londoni római rakpart gerendaszerkezeteihez. A sóderes borítás arra utalhat, hogy a pusz-